

vogn. Derfor tillater vi oss å komme med innspill til en problemstilling som lenge har vært og fortsatt er, veldig viktig i vårt kulturpolitiske arbeid.

Fra vårt perspektiv fra bakerste vogn er det ikke vanskelig å gi tilslutning til musikkutvalgets påstand om at: «Det nåværende systemet med spesifikke sjangersentre (jazz og folkemusikk) i hver region, er en del, av et system som opprettholder et hierarki mellom musikkjangre.»

Hierarkiet skaper utenforskap og skaper «klasseskiller» som igjen fører til spørsmålet i notatet «om man skal særbeskytte enkelte sjangre, med relativt få utøvere og forvalte offentlig støtte og godt betalte jobber innenfor disse segmentene».

Vi vil, som de andre aktørene i det frie feltet, påpeke at det største «klasseskillet» er mellom institusjonsmusikklivet og det frie feltet. I dette hørringssvaret vil vi allikevel fokusere på de fordelingsmessige utfordringene i det frie feltet som notatet kommenterer.

Offentlig støtte og sjangergrenser

Det vil alltid være behov for at staten tar ansvar for verdifulle kulturformer som ikke har tilstrekkelige betingelser i markedet. Det er ikke sånn at det som ikke overlever i markedet ikke har kvaliteter, ei heller innenfor visesang. Det er et vell av fantastiske visekunstnere som har andre inntektskilder ved siden av, fordi det ikke finnes systemer og infrastruktur hvor de kan få tilstrekkelig inntekt av sin visekunst. Det er spesielt på konsertmarkedet at dette sjangerhierarkiet gir store utslag.

I notatet kan man lese- «Man skaper et politisk innenfor og utenfor ved å definere kunstneriske sjangergrenser.» Vi vil tilføye - Vinnerne er de som både klarer å være innenfor i disse særbeskyttede sjangerne, samtidig som de har et kommersielt potensial som de får kapitalisert på. For eksempel; de som passer akkurat nok inn i folkemusikkjsangeren til å være med på den UD-støttede eksportsatsingen FolkCD.no, men selger ut Operaen fordi de spiller viser. Eller banda som spiller nok jazz til å dra på turnéer i regi av de regionale sentrene, men samtidig har en profil som passer inn på festivaler som Øyafestivalen.

Det største problemet ved å skape et politisk innenfor-og utenfor iforhold til sjangergrenser, er at sjangerbåsene faktisk *ikke* er premisset for hva som er en «støtteverdig kulturform».

Sjangergrensene kan ikke lengre skille ut hva som i større grad kan «overleve på markedets premisser». For dette skillet henger ikke sammen med sjangergrenser.

Innenfor såvel viser, indie, elektronika, jazz og country finnes det verdifulle former som ikke overlever på markedets premisser, samtidig som mange andre i den samme sjangere kan skape seg et godt levebrød UTEN offentlig støtte, i alle disse sjangrene. For oss som opererer i visesjangeren er denne «dualiteten» ekstremt viktig. Det er mange som har skapt seg et levebrød av visene sine i markedet. Dette betyr ikke at andre aktører innenfor sjangeren ikke er like støtteverdige. De har også de samme problemer med å overleve i markedet som andre utøvere av høy kvalitet innenfor andre sjangre. Denne dualiteten innenfor hver sjanger må ivaretas inn i kulturpolitikken, inn i kulturfondets bevilgninger og nettopp inn i forvaltningen av regionale sentre.

I Kulturfondets bevilgninger er ikke summer øremerket uttrykk innenfor de forskjellige sjangrene. Bevilgningene til de regionale sjangersentrene er i praksis det, siden en liten del av tilskuddene brukes som tilskuddsmidler til jazzfeltet.

Regioner i Norsk Viseforum

Norsk Viseforum har to operative regionale organisasjoner, Østnorsk Viseforum og Nordnorsk Viseforum. Deres hovedvirke er kurs og kompetanseheving, musikalsk kompetanse, støttet av tilskuddsordninger innenfor Norsk musikkråd. Norsk Viseforum er i gang med en utredning støttet av Hordaland fylkeskommune, hvor Georg Arnestad skal vurdere muligheter potensiale og utfordringer for en etablering av et Vestnorsk Viseforum.

Som det går fram av den historiske gjennomgangen i notatet har det vært et håp og en forutsetning for organisering på tvers av sjangre at også andre sjangre enn jazzen fikk bygget seg opp til samme nivå. Dog med Samstemt som plattform inneholdt betegnelsen «andre sjangre» kun folkemusikk og pop/rock ¹

Nedenfor er tabell som viser finansieringen av de regionale fora i Norsk Viseforum pr 2015.

TILSKUDD REGIONER		
	Østnorsk Viseforum	Nordnorsk Viseforum
Tilskudd til kurs		
Musikkens studieforbund	kr 15 000	kr 12 000
KOMP	kr 18 000	kr 32 000
Tilskudd til drift		
Norsk Viseforum	kr 20 000	kr 20 000
Fylkeskommunal støtte	kr 0	kr 84 000
	kr 53 000	kr 148 000

Regionale sjangersentre og arrangørstøtte

Tendensen i konsertmarkedets økonomi er at at en mindre del av konsertarrangørers utgifter går til honorarer til kunstnerne. Større forventninger til teknikk, anlegg og infrastruktur gjør konsertarrangering mye mer omfattende og dyrere, enn for noen tiår siden. En god visekonsert trenger ikke mer enn et lite lydanlegg og den kan til og med være akustisk. Derfor er det et enormt paradoks at det fins så få konsertarrangører som presenterer viser. Å tilrettelegge for konsertarrangører som kan skape marked for visekunstnere er Norsk Viseforums fremste mål for det profesjonelle feltet.

Konsertarrangøren er bindeleddet mellom musiker og publikum – og en sterk konsertarrangør skaper arbeidsplasser for musikere og gir publikum gode

¹ Det politiske musikk sjanger-universet inneholder ikke flere sjangre. Dette speiler ikke kunsten, ei heller utøverenes behov. Det speiler politikken og organisasjonenes behov. Som utvalget også er inne på i notatet.

musikkopplevelser. I følge kulturbruksundersøkelsen til Statistisk sentralbyrå sank andelen blant befolkningen som gikk på visekonserter fra 7 % i 2008 til 6% i 2012.² Det er rimelig å anta at dette henger sammen konsertarrangører som tilbyr visekonserter også sank i samme periode.

De regionale sentrene har en viktig funksjon ved at de jobber mot fylkeskommunene og får fylkeskommunal støtte. På Østlandet fordeles denne videre til konsertarrangører i fylkene, men det er ikke snakk om store summer. Allikevel vil sånne småtilskudd for mange viseklubber utgjøre nok til å kunne være en stabil helårsarrangør. **De regionale jazzsentrene som utløser fylkeskommunale tilskudd til arrangører burde også søke på vegne av viseklubber, framfor at det etableres nye regionale strukturer for å få tilskudd til dem.**

I dag gis det betydelige tilskudd til konsertarrangører som er medlem av Norsk Jazzforum , både gjennom deres egen ad-hoc-ordning og gjennom de regionale sentrenes egne ad-hoc ordninger. Disse ordningene har en større nærhet til feltet, men har naturlig nok ikke samme kvalitetssikring som Kulturrådet har i sin forvaltning. Et uheldig eksempel i så måte er festivalen Canal Street i Arendal. Det skapte nylig mye debatt blant jazzmusikere på Facebook at det på årets festival knapt konserter som rettet seg mot et jazzpublikum på det som har vært regnet som en «jazzfestival». Festivalen får flere titusener i støtte fra sitt regionale jazzsenter, og selv om jazzten fases ut av programmeringen, da kunne de vel like gjerne gitt støtte til en visefestival?

Det negative feltet

I musikkutvalgets rapport kan man lese - «Sjangeren jazz, slik den har vært definert av institusjoner, festivaler og organisasjoner, har både sikret uhyre viktige rettigheter og levekår for musikk i Norge, og samtidig skapt et negativt felt for mye nyskapende musikk som er ikke - kommersiell og ikke - institusjonell samtidig.»

Visekunsten opererer i dette negative feltet. Viser i dag er ikke - kommersiell og ikke-institusjonell.³ I dag gir dette «negative feltet» tidvis perverse utslag. Nordnorsk Jazzsenter produserte høsten 2016 en turné med Solfrid Molland «Aleina e du ingeting». En produksjon Tromsø Jazzklubb mente ikke hørte hjemme på en jazzklubb, og gikk i dialog med Viseklubben Spelt som ønsket å presentere konserten. Siden Nordnorsk Jazzsenter produserer turnéer kun for jazzklubber i Nord Norge, var det uaktuelt å la viseklubben få den produksjonen. Det førte til at denne turnéen ikke gjorde konserter i Tromsø.

Molland er medlem av Norsk Viseforum. Hun, og alle andre medlemmer står selvfølgelig frie til å være sjangeråpne, men det er uheldig når utøvere må påta seg en «jazz»-merkelapp for

² Det er verdt å merke seg at Statistisk sentralbyrå praktiserer viser som sjanger i sine statistikker, noe Norsk Kulturråd ikke gjør. Der må søkere fra visefeltet sondere mellom kategorier som «folkemusikk/tradisjonsmusikk» og «pop/rock».

³ Stort sett er det de visesangerne som har oppnådd kjendisstatus som er de eneste som overlever i det kommersielle markedet.

å få denne type turnémuligheter. For oss er det helt åpenbart at når et «jazzsenter» produserer vise-turneer må også viseklubber få tilbud om produksjonen.

Regionale kompetansesentre

For alle viseutøvere over hele landet, som skal gi ut musikken sin, skrive søknader, planlegge turneer og lignende ikke-kunstnerisk virksomhet så er BRAK sine nettsider en gullgrube, det er også MØST sin søknadskalender. Kursene som sentrene leverer er nyttige også for dem. Viseutøvere er, som utøvere flest, ikke så interesserte i å benytte seg av dem, de vil jo helst bare drive med den kunstneriske virksomheten sin. For denne ikke-kommersielle fins det ikke noe apparat som påtar seg denne jobben, derfor er det et viktig mål i Norsk Viseforums strategiplan for Norsk Viseforum å stimulere utøverne til å tilegne seg denne kompetansen. **Den kompetansen tilegner de seg enklest gjennom kursene og de åpne ressursene til de regionale kompetansesentrene.** Tilbudene fra kompetansesentrene som har bakgrunn i et sjangerbasert pop/rock-senter som BRAK, STAR, KOFOR og TEMPO er vanskeligere å kommunisere til våre medlemmer enn tilbudene fra MØST og ØKS som virker mer sjangeråpne.

Regionale nettverk

I dag får Nordnorsk viseforum tilskudd fra Finnmark fylkeskommune gjennom den nordnorske kulturavtalen. Tilskuddet er rettet mot «organisasjoner i landsdelen som organiserer skapende og/eller utøvende kunstnere». Nordnorsk Viseforum er ikke med i nettverket RYK. RYK forklarer dette med at «Nettverket RYK opererer innenfor den profesjonelle rytmiske musikksatsingen i landsdelen og til det kreves det profesjonelle institusjoner som partnere i nettverket.» RYK sitt mål er, iflg egne nettsider, at hele det rytmiske feltet skal komme styrket ut. (vi tolker «hele det rytmiske feltet» som om at det ikke bare gjelder Samstemt-sjangrene, men altså HELE det rytmiske feltet) **Vi mener at for å styrke hele det rytmiske feltet burde ikke den organisasjonen som er eneste representant for ett rytmisk felt i landsdelen, som Nordnorsk Viseforum er, være utenfor.** Hvis organisasjonen må profesjonaliseres i høyere grad for å kunne bli en partner i RYK, så bør også RYK se at de er tjent med å bidra til at det skjer.

Nettverk mellom sentre er viktig fordi da kan organisasjonene i landet som jobber innenfor tilstøtende felt møtes, i Nord-Norge medfører det store kostnader. **Men dersom RYK-nettverket skal opprettholdes må det inkludere alle organisasjoner som i landsdelen representerer en sjanger innenfor det rytmiske feltet, det kan ikke være sånn at en holdes utenfor.**

Vi utreder mulighetene for å etablere et Vestnorsk Viseforum med fylkeskommunal støtte, utredningen er ferdig våren 2017. **Dersom det anbefales en etablering av et Vestnorsk Viseforum bør midlene i VRAK-potten tildeles det, av mangel på friske statlige midler til Vestnorsk Viseforum.** Ved å kunne få en firedel av tilskuddet fra den potten kan et regionalt viseforum for eksempel produsere en turné, som er den beste måten å etablere / stimulere konsertarrangerer.

Konklusjon

I Samspill (St.meld 21 2007 - 2008) spilte Norsk Viseforum inn følgende «Vi har behov for en turnestøtteordning i størrelsesorden 1 million for å kunne legge til rette for utøvere og for å kunne gi et bedre tilbud til viseklubbene og visescenene. På denne måten kan vi legge til rette for bedre arbeidsvilkår for våre utøvere og komme i gang med en bedre utvikling av kunstarten viser. Vi har lange tradisjoner og mange artister som mangler et apparat som kan legge til rette for så vel tradisjonsbæring og nyskaping.» Det er interessant å se hva som var fokus for 10 år siden. Mye har skjedd siden den tid, men det er fortsatt behov for å få sendt fantastiske nye unge utøvere som De Ubrukelige, eller Spellemannsvinnere som Ellen Sofie Hovland ut på turné. **Det er fortsatt for få arrangører for visekonserter, selv om vi har fått fram flere de siste årene, og det er for lite tilgjengelige tilskuddsmidler.**

Å ønske seg 1 million i dagens kulturpolitiske klima er lite konstruktivt. Vi har derimot noen ønsker som handler om **mer samhandling, bedre utnyttelse av synergier mellom aktører og strukturer i det frie feltet, mer raushet mellom sjangrene og mindre utenforskap.** De ønskene manifesterer seg i følgende konklusjoner.

- *De regionale sjangersentrene har sine funksjoner og godt innarbeidede strukturer som det neppe vil være hensiktsmessig å gjøre drastiske endringer med. Men en bevisstgjøring rundt utenforskapet de skaper og en tilnærming hvordan de kan dele mer på godene vil hele det frie feltet tjene på.*
- *Dersom den kommende utredningen konkluderer med at det bør etableres et Vestnorsk Viseforum bør det inkluderes i de allerede eksisterende nettverk og strukturer for regionale sentre.*
- *Regionale viseforum bør kunne få hjelp av regionale jazzsentre til å få fylkeskommunale midler, både til egne aktiviteter og til fordeling til arrangører, gjennom de kanaler jazzsenteret har bygd opp.*
- *De regionale jazzsentrene som deler ut ad-hoc midler til arrangører burde også dele ut til arrangører som holder samme kvalitet innen andre sjangre.*

Daglig leder Norsk Viseforum
Audun Reithaug

Styreleder Norsk Viseforum
Per-Arne Brunvoll